

INGEBOEKT

Schooltaal als struikelblok

Hajer, M. & T. Meestringa: **Schooltaal als struikelblok. Didactische wenken voor alle docenten.** Bussum: Uitgeverij Coutinho, 1995, 288 p., ISBN 90-6283-976-2.
[Besteladres in België: EPO, Lange Pastoorstraat 25-27, 2600 Berchem, tel. (03)218.52.21, fax (03)218.46.04.]

Schooltaal vormt voor veel leerlingen in het secundair onderwijs een struikelblok in plaats van een efficiënt communicatiemiddel om lesinhouden over te brengen. Dat is de stelling die Hajer & Meestringa onderschrijven en waar ze met dit boek iets willen aan veranderen. Doordat leerlingen vaak niet over de nodige taalvaardigheid beschikken om de taal die leerkrachten hanteren en die in de schoolboeken voorkomt, op de juiste manier te verwerken, zijn ze niet in staat om de leerstof zelf te verwerken en krijgen ze problemen met het onderwijs in het algemeen.

Met dit boek willen de auteurs zich niet alleen richten tot de leerkrachten Nederlands, die voor een deel de verantwoordelijkheid hebben om iets aan dit probleem te doen door in hun lessen aan de schoolse taalvaardigheid te werken, maar ook tot de leerkrachten van andere vakken. Ook zij

moeten zich bewust zijn van het gestelde probleem en er in hun lessen rekening mee houden. Voor beide doelgroepen worden in het boek didactische suggesties en lesvoorbeelden aangereikt.

De auteurs maken in het eerste deel een analyse van wat schooltaal nu precies zo moeilijk maakt en waarin ze verschilt van alledaags taalgebruik. Deze analyse is zeker en vast nuttig om leerkrachten inzicht te geven in de problematiek. Hajer & Meestringa kiezen er bewust voor om hun theoretische beschouwingen en verwijzingen naar andere opvattingen en benaderingen beperkt te houden. Dit maakt het geheel wel overzichtelijk en duidelijk, maar leidt hier en daar tot te sterke veralgemeningen. Zo wordt de groep van leerlingen voor wie de schooltaal een struikelblok vormt, omschreven als allochtonen en dialectsprekers, wat zeker te beperkt is.

Ook worden er door die keuze om de analyse beperkt te houden, kansen gemist om het schooltaalprobleem fundamenteel aan te pakken. Er wordt bijvoorbeeld te weinig aandacht besteed aan de rol van motivatie, terwijl dit toch een essentieel aspect is van het probleem: leerlingen doen vaak weinig moeite om begripsproblemen op te lossen of te signaleren, precies omdat ze niet geïnteresseerd zijn in het schoolse taalaanbod waarmee ze worden geconfronteerd. De leerkracht krijgt dus wel suggesties over hoe hij met de (vaak oninteressante en moeilijke) schoolboekteksten kan omgaan, maar het idee om te zoeken naar interessant tekstmateriaal en motiverende lessen uit te werken waarin die teksten een functioneel, communicatief doel vervullen, wordt niet geopperd. Toch is dit eerste deel van het boek een krachtig, interessant, vlot leesbaar stuk dat leerkrachten het nodige inzicht geeft.

In het tweede en derde deel is er plaats voor de beloofde 'didactische wenken voor alle docenten' uit de ondertitel. Het struikelblok wordt hier verdeeld in kleine blokjes die in aparte hoofdstukken behandeld worden: woordenschat, vakteksten begrijpen en analyseren, vragen bij teksten begrijpen, antwoorden formuleren, luisteren en praten bij vaklessen. Elk hoofdstuk bestaat grofweg uit vier delen: 1) een theoretische analyse van het specifieke probleem; 2) het aantonen van het belang van dit specifieke struikelblok; 3) algemene didactische suggesties en 4) concrete lessuggesties om aan het betreffende onderdeel te werken.

Dit uiteenrafelen van het schooltaalprobleem leidt tot veel herhaling en, wat nog erger is, tot de aanname dat onder andere het begrijpen van vragen iets totaal anders is dan het begrijpen van teksten, terwijl het toch om dezelfde processen gaat, en enkel om verschillende teksttypes. Dat de onderscheiden onderdeeltjes ook als geheel aangepakt kunnen worden door leerlingen in allerlei situaties informatie uit teksten te

laten verzamelen en iets zinvols met die informatie te laten doen, is een idee dat de auteurs blijkbaar niet in overweging nemen, hoewel dit bijvoorbeeld in Vlaanderen steeds meer opgang maakt.

De auteurs zoeken hun heil vooral in het expliciet aanleren van allerlei strategieën. Dat dit strategieënonderwijs op lange termijn effecten heeft bij zwakke leerlingen, is echter nog steeds niet overtuigend bewezen. Vooral de transfer naar andere vakken en tekstsoorten blijkt daarbij het probleem te zijn. Daarom is het des te meer te betreuren dat de auteurs geen suggesties overnemen uit andere didactische visies. Deze beperktheid blijkt ook uit de literatuurlijst die na elk deel is opgenomen: er wordt vooral gerefereerd naar Nederlandse auteurs. Dat wekt de zeer onterechte indruk dat er in Vlaanderen niet rond deze problematiek wordt gewerkt, terwijl literatuur in verband met alternatieve didactische aanpakken met betrekking tot het schooltaalprobleem, bijvoorbeeld de taakgerichte aanpak, voor flink wat inspiratie had kunnen zorgen.

Voor leerkrachten in de praktijk is de combinatie van een heldere theoretische onderbouwing en praktische suggesties, zoals in **Schooltaal als struikelblok**, een ideale hulp om het schooltaalprobleem aan te pakken. Leerkrachten beschikken immers vaak niet over de tijd om zelf op zoek te gaan naar literatuur en didactische aanpakken. De auteurs schrijven in een heldere stijl en staven hun bedenkingen met voldoende praktische suggesties en concrete voorbeelden. Ook dit valt alleen maar toe te juichen. Juist omdat dit type boek datgene is waar leerkrachten al lang op zaten te wachten, is het jammer dat de auteurs hun blikveld zo beperkt hebben gehouden.

Barbara Linsen
Steunpunt NT2
Blijde Inkomststraat 7
3000 Leuven